

Пролог

СТЕРТИ СЛІДИ

1

Сьогодні вранці мені зателефонував Ріно, я спочатку подумала, що він знову хоче попросити грошей, і вже налаштувалася відмовити йому, та причиною дзвінка виявилось інше: він не міг знайти свою маму.

— Як давно вона зникла?

— Вже десь зо два тижні.

— І ти телефонуєш мені лише зараз?

Тон, яким я відповіла, міг здатися йому ворожим, хоча я не була ні розлючена, ні обурена, це був звичайнісінький сарказм. Він спробував перебити мене, але ця спроба була плутаною, зніяковілою, частково на діалекті, частково класичною італійською мовою. Він сказав, що був впевнений, що мама десь вештається Неаполем, як завжди.

— Навіть вночі?

— Ти знаєш, як вона зазвичай поводитьсь.

— Я це знаю, але два тижні її відсутності тобі здалися нормальними?

— Так. Ти її не бачиш тривалий час, їй погіршало: вона взагалі не спить, заходить, виходить, робить що хоче.

Тож врешті це схвилювало і його. Він усіх опитав, обійшов лікарні, навіть у поліцію звернувся. Ніщо не дало результату, його матері не було ніде. Який же гарний син: здоровий чоловік, сорока років, який не пропрацював жодного дня за все своє життя, займався лише торгівлею на чорному ринку та розтратами. Я собі вже уявляла, з яким заповзяттям він займався пошуками. З відсутнім. У нього немає мозку, і серця, як виявилось, також.

— Вона не в тебе? — рантово запитав.

Мама? Тут, у Турині? Він добре все розумів, але говорив, аби хоч щось говорити. Він, так, він був мандрівником, приходив до мене додому принаймні з десятків разів без запрошення. Його ж мама, яку б я з радістю прийняла в себе, жодного разу в житті не виїжджала за межі Неаполя. Я відповіла йому:

— Ні, вона не в мене.

— Ти в цьому впевнена?

— Ріно, я тебе прошу, я тобі вже сказала, що її в мене немає.

— Тоді куди вона пішла?

Він заривав, і я не заважала цій сцені вдаваного відчаю, штучним схлипуванням, які поступово ставали справжніми. Коли ж він заспокоївся, я сказала:

— Я тебе прошу, хоч раз поведься так, як хотіла б вона: не шукай її.

— Що ти таке говориш?

— Кажу, що чув. Це марно. Вчися жити самотійно і не намагайся розшукувати її й мене.

Я повісила слухавку.

Маму Ріно звали Рафаелла Черулло, але всі її завжди кликали Ліна. Тільки не я, я не називала її ні першим, ні другим іменем. Понад шістдесят років вона була для мене Лілою. Якби я назвала її Ліна чи Рафаелла, вона одразу ж подумала б, що наша дружба закінчилася.

Принаймні три десятиліття вона мені говорила, що хоче зникнути, не лишивши й сліду по собі, і тільки я добре розуміла, що саме вона мала на увазі. В неї ніколи й на думці не було втекти, змінити ім'я чи зажити новим життям в іншому місці. Вона ніколи й не думала про самогубство, в неї викликала відразу ідея Ріно зробити щось зі своїм тілом, змусити турбуватися про нього. В неї завжди був зовсім інший намір: вона хотіла шезнути, розсіяти кожен свою клітинку, щоб не лишити по собі нічого. І оскільки я добре її знаю чи, принаймні, сподіваюся, що знаю її, я вважаю, що вона винайшла спосіб не лишити в цьому світі навіть жодної своєї волосинки.

Минали дні. Я переглядала електронну пошту, паперові листи, та ні на що не сподівалася. Я дуже часто писала їй, вона ж мені майже ніколи не відповідала, це стало традицією. Вона надавала перевагу телефонним дзвінкам чи тривалим нічним розмовам, коли я приїжджала до Неаполя.

Я повисувала свої шухлядки, металеві скриньки, у яких зберігала різні речі. Їх було мало. Я витрусила багато речей, особливо ті, що нагадували мені її і вона про них знала. Для мене стало відкриттям, що не лишилося жодної її речі, жодного малюнка, листа чи подаруночка. Я сама цьому здивувалася. Чи може бути так, що впродовж усіх цих років вона не лишила мені нічого на згадку про себе,

чи — ще гірше — я не захотіла зберегти нічого, що нагадувало б її? Можливо.

Цього разу вже я зателефонувала Ріно, хоча зробила це дуже неохоче. Він не відповідав ні по домашньому, ні по мобільному. Пізно ввечері він передзвонив. Говорив таким тоном, ніби набивав собі ціну:

— Я бачив, що ти телефонувала. У тебе є новини?

— Ні, а в тебе?

— Жодних.

Він говорив мені якісь незв'язні речі: що хоче звернутися на телебачення, на передачу з розшуку людей, зробити звернення, попросити в матері пробачення за все, благодати її повернутися.

Я спокійно вислуховувала його, а тоді запитала:

— Ти заглядав у свою шафу?

— Навіщо?

Звичайно ж, йому на думку не спала найочевидніша річ.

— Піди і заглянь туди.

Він сходив, подивився і зрозумів, що там немає жодної матеріної речі, ні літньої, ні зимової, лише старі вішалки. Я відправила його обшарювати весь дім. Зникли черевики, окремі книжки, всі фотографії, кіноплівки, зник її комп'ютер, навіть старі дискети, якими вона колись користувалася, зникло все, кожна річ, весь її досвід в електроніці, якого вона набула ще починаючи з електронних обчислювальних машин наприкінці шістдесятих, в епоху перфокарток. Ріно був приголомшений. Я сказала йому:

— Не поспішай, передивись усе і зателефонуй мені, якщо знайдеш хоча б одну шпильку, яка належала їй.

Він зателефонував через день, був збуджений.

— Нема нічого.

— Зовсім-зовсім?

— Ні. Вона вирізана з усіх фотографій, на яких ми були разом, навіть з часів мого дитинства.